

2.

Moja godność jako człowieka (homo sapiens)

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój samoświadomości

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

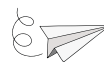
Poznanie własnej godności i wartości

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Zrozumienie powołania wynikającego z otrzymanej godności człowieka

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Właściwością rozumu ludzkiego jest dociekanie istoty rzeczy, czyli dążenie do prawdy.
- Dzięki rozumowi człowiek działa w sposób świadomy i wolny.
- Godność indywidualna człowieka rozciąga się na wszystkich ludzi.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Odkrycie swej podmiotowości prowadzi do uznania podmiotowości innych.
- Spośród wszystkich stworzeń ziemskich, tylko człowiek potrafi przekroczyć siebie poprzez samoświadomość i autorefleksję.
- Rozum jest elementem konstytutywnym sumienia.

Zasady

- Uczę się odpowiedzialności za własne decyzje.
- Nie jestem biernym owocem ślepego przeznaczenia: sam mogę wybierać i kształtować swój los.
- Aby postępować dobrze, unikać zła, stale muszę odnawiać i pogłębiać wiedzę etyczno-moralną.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Dzięki władzy rozumu człowiek jest panem samego siebie.
- Człowiek stanowi część świata przyrody, przynależy do natury, jednak swoim rozumem ją przerasta.
- Rozum dany jest po to, by panować nad sobą i swoimi zmysłami.

Zasady

- Uświadamiam mojemu dziecku konsekwencje lekkomyślnych i nieprzemyślanych wyborów i decyzji.
- Uczę młodego człowieka rezygnacji z doraźnych przyjemności dla wyższych wartości.
- Rozmawiam z młodym człowiekiem o odpowiedzialnym podejściu do własnej seksualności.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Tylko człowiek zdobywa wiedzę nawet dla niej samej, choćby nie dostrzegł w niej bezpośredniej i doraźnej korzyści dla siebie.
- Człowiek, ze względu na swoją rozumną naturę stale się rozwija, udoskonala także zastany porządek rzeczy.

- Praca jest naturalną potrzebą człowieka.

Zasady

- Staram się zaciekawić uczniów danym tematem i pozostawiam im możliwość dalszego, samodzielnego dociekania.
- Kształtuję w uczniach umiejętności samodzielnego myślenia.
- Przypominam uczniom o konieczności stałej pracy nad sobą: ćwiczeniu intelektu, rozwoju osobowości i wiary.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie mają za zadanie wyszukać filozoficzne podstawy wybranych systemów polityczno-społecznych. Celem tego studium jest przygotowanie odpowiedzi na pytanie: Jakie konsekwencje historyczne ma błędna koncepcja człowieka?

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń jest świadomy swego wyjątkowego miejsca pośród istot stworzonych, wie, że z tej godności płynie także zobowiązanie do życia na miarę swego człowieczeństwa. Nie wolno człowiekowi zniżać się do poziomu życia wegetatywnego. Młody człowiek potrafi twórczo korzystać z wiedzy zdobytej podczas edukacji szkolnej. Świadomość godności osoby zobowiązuje do patrzenia na innych ludzi z należnym szacunkiem i miłością.

1.10. ZAGROŻENIA

Brak wiedzy dotyczącej człowieka i podstawowego odniesienia wobec osoby jest przyczyną braku poszanowania drugiej osoby, agresywnych zachowań wobec niej, poniżania, przemocy itp. Przeszkodą w budowaniu relacji osobowych jest także nacisk propagandy kulturowo-medialnej, która każe upatrywać najwyższe źródło szczęścia i ludzkich pragnień w ulotnych doznaniach zmysłowych, silnych przeżyciach emocjonalnych i uczuciowych wrażeniach. Pozbawienie rozumu kierowniczej roli nad emocjami skazuje człowieka na działania nieprzemysłane, manipulacyjne, pozbawione odpowiedzialności.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

W omawianym okresie życia młodzieży poczucie własnej indywidualności, tożsamości jest szczególnie ważne. Osoba młoda, przebywając pośród grupy rówieśniczej, powinna zdawać sobie sprawę z różnic między poszczególnymi kolegami. Jednocześnie będąc świadoma, iż te różnice wpływają na niepowtarzalność i wyjątkowość jednostki.

Godność człowieka jest fundamentem jego wolności. Stanowi źródło wszelkich praw i wolności. Każdemu przysługują równe prawa, a świadomość wagi praw innych wyrabia w młodzieży świadomość praw własnych. Osoba

młoda nigdy nie utraci swojej godności, dlatego ważne jest, żeby znała swoje prawa, będąc przy tym odpowiedzialna za siebie, drugiego człowieka i świat, w którym żyje.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

„Stowarzyszenie Umarłych Poetów” to powieść, która opowiada o losach uczniów i ich nauczycieli w Akademii Weltona – jednej z najlepszych amerykańskich szkół. Jest lekturą o dorastaniu, odkrywaniu pasji i własnej tożsamości, a także o samodzielnym myśleniu.

Profesor John Keating – nowy nauczyciel języka angielskiego wnosi w mury uczelni ducha poezji i miłości życia. Zainspirowani przez niego uczniowie odnawiają sekretny związek – Stowarzyszenie Umarłych Poetów. Dostrzegają w nim piękno zapomnianych utworów, a także prawo do marzeń, wolności i buntu.

Nauczyciel w niekonwencjonalny sposób starał się pokazać uczniom, że mają prawo do tego, aby cieszyć się młodością i codziennym życiem. Pragnął, aby przyświecało im w życiu hasło *carpe diem* – chwytaj dzień. Profesor John Keating pokazał uczniom inny sposób patrzenia na życie. Przy pomocy prostych ćwiczeń fizycznych i nietypowych zachowań, chciał im udowodnić, że zmiana utartych schematów może zmienić życie.

Trudno jest zachować własne zdanie, kiedy presja otoczenia zmusza nas do jego zmiany. [...] Za wszelką cenę musicie jednak zaufać tym cząstkom swojej osobowości, które wyróżniają was spośród innych i sprawiają, że jesteście niepowtarzalni. Nawet, jeśli wyróżniająca was cecha jest dziwna czy nie akceptowana.

N.H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2018, s. 83.

Powyższy fragment jest cenną lekcją o wyjątkowości każdej jednostki. Zaufanie do siebie, poczucie własnej wartości, niepowtarzalność są wartościami bliskimi dla każdej osoby. Możemy się od siebie różnić i przez to być nieakceptowani w środowisku rówieśników, ale powinniśmy ufać sobie i własnym przekonaniom. Świadomość godności zobowiązuje nas do patrzenia na innych ludzi z poszanowaniem.

Od każdego człowieka wymaga się stałej pracy nad sobą. Rozwój osobowości i wiary przekłada się na kształtowanie osobowości młodego człowieka

i zrozumienie powołania wynikającego z otrzymanej godności człowieka. Osobista wizja własnej osoby zawsze powinna mieć oparcie w wartościach.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jan Paweł II, *Jakie są perspektywy tego pokolenia?* Przemówienie w auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 9.06.1987, „L'Osservatore Romano” 1987, nr 5, s. 11-12.

Człowiek jest podmiotem pośród świata przedmiotów dlatego, że jest zdolny poznawczo obiektywizować wszystko, co go otacza. Dlatego, że przez swój umysł zwrócony jest „z natury” ku prawdzie. W prawdzie zawiera się źródło transcendencji człowieka wobec wszechświata, w którym żyje. Właśnie poprzez refleksję nad własnym poznaniem człowiek objawia się samemu sobie jako jedyne jestestwo pośród świata, które widzi „od wewnątrz”, związane poznana prawdą – związane, a więc także zobowiązane do jej uznania, w razie potrzeby także aktami wolnego wyboru, aktami świadectwa na rzecz prawdy. Jest to uzdolnienie do przekraczania siebie w prawdzie.

Chrześcijaństwo od samego początku chciało przemawiać głosem rozumu i – by tak rzec – zmuszać rozum do pracy, przywrócić go jemu samemu, obdarzając słaby rozum wewnętrzną siłą. Jestem przekonany, że podstawową funkcją wiary jest wzbogacanie rozumu pewną nową siłą, która pozwala

dostrzegać to, co on sam przeczuwa, ale z trudnością, ponieważ zewnętrzne uwarunkowania zaciemniają jego spojrzenie. W przeszłości prawo naturalne i naturalne prawo moralne pozwalały znajdować wspólną płaszczyznę pomiędzy różnymi prądami myślenia, agnostycyzmu nie wyłączając. Dzięki temu chrześcijaństwo, oświecone siłami wiary, mogło podjąć racjonalny dialog z innymi przekonaniami. Niestety, niemal zanikła ta wizja naturalnego prawa moralnego wpisanego w sam rozum. Już się jej nie uznaje. Niemniej ma ona fundamentalne znaczenie. Jeśli wielkie wartości moralne byłyby tylko subiektywne, to w jaki sposób moglibyśmy dojść do porozumienia w zasadniczych kwestiach? Dziś niebezpieczeństwo polega na tym, że rozum zostaje sprowadzony wyłącznie do pewnej techniki myślenia, do owoców nauk doświadczalnych [...].

J. Ratzinger, *Chrześcijaństwo jest drogą, którą winniśmy podążać także pod prąd!*, rozm. przepr. M. Lehnert, B. Łoziński, M. Przeciszewski (KAI), [online:] <http://www.niedziela.pl/artukul/1491/Chrześcijaństwo-jest-droga-ktora-winnismy> [dostęp: 22.09.2015].

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Wiemy także, iż Syn Boży przyszedł i obdarzył nas zdolnością umysłu, tak iż poznajemy Prawdziwego. Jesteśmy w prawdziwym Bogu, w Synu Jego, Jezusie Chrystusie. On zaś jest prawdziwym Bogiem i Życiem wiecznym (1 J 5,20).

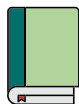

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek, dzięki duszy oraz duchowym władzom rozumu i woli, jest obdarzony wolnością, szczególnym znakiem obrazu Bożego. Za pośrednictwem rozumu człowiek poznaje głos Boga, który przynagla go do czynienia dobra, a unikania zła. Każdy człowiek jest zobowiązany do kierowania się tym prawem, które rozbrzmiewa w sumieniu i które wypełnia się w miłości Boga i bliźniego. Życie moralne świadczy o godności osoby (KKK 1705-1706).

Por. KKK 36-41; 47; 1711.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Heller M., *Moralność myślenia*, wyd. Diecezji Tarnowskiej, Tarnów 1993.

Heller M., *Wszechświat i Słowo*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1994.

Jan Paweł II, enc. *Fides et ratio*, Dom Wydawniczy Rafael, Kraków 2013.

Jan Paweł II, *Jakie są perspektywy tego pokolenia?* Przemówienie w auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 9.06.1987, „L'Osservatore Romano” 1987, nr 5, s. 11-12.

Ratzinger J., *Chrześcijaństwo jest drogą, którą winniśmy podążać także pod prąd!*, rozm. przepr. M. Lehnert, B. Łoziński, M. Przeworski (KAI), [online:] <http://www.niedziela.pl/arttykul/1491/Chrzescijanstwo-jest-droga-ktora-winnismy> [dostęp: 22.09.2015].

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

Paczos K., *Zwierzę rozumne*, wyd. Stowarzyszenie Ichtis, Gdańsk 2004.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Styczeń T., *Rozum i wiara wobec pytania: Kim jestem?*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2001.

Swieżawski S., *Rozum i tajemnica*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1960.

Wiara i rozum. Refleksje nad encykliką Jana Pawła II „Fides et ratio”, red. G. Witaszek, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1999.